



Dnr
9088/2022

Anna Nordberg

Miljödepartementet
Kemikalieenheten
Ert Dnr: M2022/01516
Ert datum: 2022-07-06

LRF om EU-kommissionens förslag till förordning om hållbar användning av växtskyddsmedel

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter på EU-kommissionens (KOMs) förslag till förordning om hållbar användning av växtskyddsmedel och lämnar härmed nedanstående kommentarer.

LRF är en intresse- och företagarorganisation för människor och företag inom det gröna näringslivet. LRFs cirka 134 400 medlemmar driver tillsammans omkring 66 500 företag. LRF ska medverka till utveckling av företag och företagare inom jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö, så att de kan förverkliga sina ambitioner om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft.

Övergripande synpunkter

I utvärderingen av det så kallade hållbarhetsdirektivet, som trädde i kraft 2009, framgår att medlemsländernas användning av växtskyddsmedel inte har harmoniserats i den utsträckning som vore önskvärd.

Bland annat framgår att genomförandet och tillämpningen av integrerat växtskydd (IPM) inte har skett som förväntat, att medlemsstaterna inte har satt upp kvantitativa mål och indikatorer för att främja hållbar användning och att direktivet inte har främjat en ökad användning av nya tekniker som leder till minskad användning av växtskyddsmedel. Utbildning och kontroll av utrustning för applicering anses visserligen ha lett till bättre hantering, men man konstaterar också att det i likhet med IPM är svårt att följa upp detta eftersom det saknas uppgifter. Slutsatsen blev att IPM genomförts till 34 %, kontroll av utrustning till 41 % och nationella handlingsplaner till 53 %.

När det gäller genomförandet delar LRF bilden av att detta inte har lyckats fullt ut, men saknar ett försök att beskriva *varför* medlemsländernas användning av växtskyddsmedel ser ut som den gör. Vad odlas och på vilka arealer? Vilka alternativa växtskyddsmetoder



Ert datum: 2022-07-06

finns att tillgå inom en viss produktion? Vilka hinder har funnits för ett bättre genomförande av direktivet i olika medlemsstater?

Sammanfattningsvis gör LRF följande reflektioner med anledning av KOMs förslag till en förordning för hållbar användning av växtskyddsmedel:

- **Att åstadkomma en halverad användning av kemiska växtskyddsmedel till 2030, på mindre än åtta år, bedömer inte LRF som möjligt med mindre än att den svenska produktionen minskar och att vissa grödor inte längre kan odlas.** För en så omfattande reduktion som 50 eller 35 % krävs en omfördelning av grödor eller att något växtskyddsmedel inte längre används. Inte minst skulle det över lag bli mer osäkert att bedriva odling. På marker som redan idag har svårt att klara lönsamheten finns det en ökad risk att de trädas med minskad produktion som följd. Det är inte sannolikt att ett större antal nya verksamma ämnen, med bättre miljö- och/eller hälsoprofil, kommer att ha nått marknaden.
- När man tittar på möjligheten till och konsekvenserna av en reducerad mängd växtskyddsmedel behöver **hänsyn tas till producerad volym.** Mot bakgrund av krig, kostnadskris och behovet av en stärkt beredskap och självförsörjningsgrad i Sverige och övriga Europa är det här en faktor som behöver beaktas i en ny förordning.
- Det är **positivt** att KOM framhåller betydelsen av och vill prioritera rådgivning, stärkt kunskap, uppföljning och integrerat växtskydd som ett sätt att uppnå minskad användning och risker. Behovet av uppföljning som förutsätter nya system, kontroller och uppföljning kommer att **kräva mycket omfattande nationella resurser** hos både myndigheter och användare och detta behöver vägas mot vilken praktisk skillnad dessa kan väntas åstadkomma.
- Det föreslagna kravet på att anlita **oberoende rådgivare** en gång om året är visserligen intressant och kunskapshöjande men skulle vara svårt att uppfylla, för vissa typer av odling **saknas helt enkelt** sådana rådgivare.
- En vanlig uppskattning är att **ny teknik** som kan undvika dubbelkörningar och möjliggöra en bättre anpassning av dosen sammanlagt kan leda till en reducerad användning om 5-10 %. Många stora producenter har redan gått över till sådan teknik, vilket gör att potentialen för minskning kan antas vara lägre. Ny teknik har framförallt förutsättningar att kunna reducera användningen av ogräsmedel, men inte insektsmedel. Användningen av svampmedel kan reduceras till viss del med hjälp av beslutsstödssystem samt drönare för att upptäcka angrepp.
- **Möjligheten att attrahera arbetskraft till de gröna näringarna kan bli avgörande för att tillämpa nya lösningar.** Om det inte går att hitta maskinförare som kan hantera appliceringsutrustning med omfattande kringutrustning blir det svårt att driva igenom användning av ny teknik.

Ert datum: 2022-07-06

- Användningen av **biologiskt växtskydd** är mycket utbredd inom växthusodlingen men kan i princip inte ske på friland. Det finns heller inte biologiska metoder för alla växtskyddsproblem.
- En ökad användning av så kallade ”**lågrikskämmen**” kräver tillgång till fler ämnen, en ökad kunskap och förändrad bekämpningsmedelsskatt.
- Sverige har jämförelsevis få godkända ämnen. Vi utgör en liten marknad samt har gjort ett omfattande arbete med att fasa ut substanser som förknippas med högre risker. Det här gör att svensk produktion har ett stort behov av de ämnen som finns att tillgå och att en ytterligare reduktion av **kandidatämnena för substitution** skulle få konsekvenser för odlingen. Samtidigt utgör dessa ämnen endast omkring 100 ton av totalt ca 1 600 ton som årligen säljs i Sverige.
- Ny statistik över OECD-ländernas användning av växtskyddsmedel visar att **Sverige alltså tillhör de länder som har den absolut lägsta användningen**. Som framgår av Jordbruksverkets rapport 2021:10, där man utvärderat den nationella handlingsplanen, har den försålda mängden varit relativt konstant sedan 1990-talet då den stora minskningen skedde. LRF delar Jordbruksverkets uppfattning om att den främsta orsaken till denna minskning var övergången från äldre växtskyddsmedel till så kallade lågdospreparat. Men det är också viktigt att framhålla det omfattande arbete som gjorts med syftet att minska både användning och risker i Sverige.

Sist i yttrandet (Tabell 1) lyfter LRF fram de **artiklar i KOMs förslag som medför särskilda betänkligheter för svensk produktion**. Här finns även ett par exempel på alternativa skrivningar av artiklar. Förslaget som helhet är emellertid mycket långtgående och riskerar att kraftigt missgynna lantbruket och trädgårdsproduktionen i Sverige, och sannolikt i stora delar av EU. **Ett större omtag av förslaget skulle därför behövas**.

Särskilt om reduktionskravet och beräkningsmetoden

KOMs förslag kräver, i enlighet med bl a strategin Från jord till bord, att användningen av samt riskerna med kemiska växtskyddsmedel minskar med 50 % jämfört med genomsnittet för åren 2015-2017. Samma målsättning gäller för de växtskyddsmedel som innebär störst fara, s k kandidatämnena för substitution. En medlemsstat som har gjort en större minskning än EUs genomsnitt för 2011-2013 kan få tillgodoräkna sig detta arbete och åta sig en lägre reduktion till 2030, men målet kan inte sättas lägre än 35 %. I ett första utkast föreslog KOM 25 % som lägsta reduktionsmål.

Att inte ta hänsyn till vare sig den befintliga användning som en medlemsstat utgår ifrån – varje lands genomsnitt för 2015-2017 sätts till 100 – eller vilken produktion landet har är inte rimligt. En så stor minskning som 50 eller 35 % kan inte uppnås utan att den brukade arealen eller produktionen av vissa grödor minskar. För ett land som Sverige,



Ert datum: 2022-07-06

som idag har en låg användning (räknat i kilo per hektar) som en följd av att stora ansträngningar gjorts under en lång tid, är det mycket svårt att uppnå ytterligare minskningar. Särskilt problematiskt vore det att uppnå en minskning av kandidatämnen för substitution eftersom dessa endast står för en liten del av användningen samtidigt som att den användning som sker är mycket svår att ersätta. Vidare importerar Sverige redan idag en stor del av sin livsmedelsförsörjning från länder med en större användning av växtskyddsmedel.

KOMs förslag till att räkna ut reduktionsmål är precist och detaljerat och det sammantagna rapporteringskravet omfattande. Bland annat ska det anges på hur många hektar vissa ämnen används – uppgifter som idag inte finns. Varje medlemsstat ska vidare berätta hur mycket biologiskt växtskydd som används, förklara varför denna mängd inte är större, hur man avser att öka den samt uppge vilka icke kemiska växtskyddsmedel som används. Idag är odlingens tillgång till effektiva, biologiska lösningar emellertid starkt begränsad.

När det gäller metoden för att räkna ut varje lands användning och koppla reduktionsmålet till denna medför användningen av **så kallade Harmoniserade riskindikatorer, HRI**, flera betänkligheter. Vid HRI får den sålda mängden aktiv substans olika viktningsfaktorer beroende på sina inneboende egenskaper. **Med anledning av dessa beräkningar kan följande framhållas:**

HRI 1 – såld mängd

I HRI 1 får så kallade lågriskämnen faktor 1, vilket borde gynna dessa substanser. Ämnen som inte tillhör någon särskild kategori får faktor 8, kandidatämnen för substitution faktor 16 och ämnen som inte är godkända i EU faktor 64. Ämnen som saknar godkännande inom EU har inte kunnat användas sedan 2017; det förutsätter i så fall att dispens beviljas.

Att ämnen med låg risk inte gynnas i framtagandet av denna indikator framgår av följande exempel:

- Bladlöss i potatis kan bekämpas med Fibro 10 l/ha (8 kg paraffinolja) eller med Mavrik 0,2 l/ha (48 g tau-fluvalinat)
- 8 kg paraffinolja x 1 = 8
- 0,048 kg tau-fluvalinat x 8 = 0,38
- Om användningen av ämnen med (eventuell) **låg risk** ska öka kommer **HRI 1 i sin nuvarande utformning också att öka**

Vid uträkningen av HRI 1 under åren 2015-2017 kan man även se att den enda substansen som återfinns i grupp 1 (ämnen med låg risk) är järnfosfat och att försäljningen har varierat kraftigt (mellan 33 och 684).



Ert datum: 2022-07-06

HRI 2 – dispenser

Antalet dispenser får på samma sätt en faktor beroende på typ av substans. Sverige har haft ”tur” i denna beräkning då ett antal dispenser beviljades under 2011-2015 till följd av långsam handläggning av så kallade utvidgning av produktgodkännande för mindre användningsområde (UPMA) hos Kemikalieinspektionen, varför Sveriges utgångsvärde blir relativt högt.

I sammanhanget skulle man önska att det gick att ta hänsyn till inte bara själva ämnet utan också dess användning. Om en produkt som bara är godkänd för växthusanvändning får dispens för att användas på friland kan det vara väl så viktigt för näringen som när en icke-godkänd produkt får dispens.

Kandidatämnen för substitution

Den föreslagna minskningen ska också omfatta särskilt farliga ämnen och då avses kandidatämnen för substitution. Många av dessa är idag helt avgörande för svensk produktion, exempelvis:

- **Aklonifen** som används mot ogräs i många frilandsgroönsaker. Om denna substans begränsas ytterligare skulle det i princip inte gå att odla morötter och lök. Att Sverige får det särskilt svårt beror på att vi inte har tillgång till pendimetalin (produkten Stomp), vilket är godkänt i alla andra EU-länder. Även om många preparat har tagits fram som alternativ är aklonifen idag grunden i strategierna.
- **Gammacyhalotrin** är idag den enda godkända pyretroiden utöver taufluvalinat, vars egenskaper är annorlunda. Behovet av gammacyhalotrin (produkten Nexide) diskuteras för flera grödor där det idag inte finns någon lösning för insektsproblem (majs, havre, sockerbetor). Våra grannländer har även lambda-cyhalotrin – även det ett kandidatämne för substitution – som inte är tillåtet i Sverige.

Idag, med ett fåtal kandidatämnen för substitution godkända i Sverige, vore det mycket svårt att göra ytterligare minskningar.

Sammanfattningsvis skulle användningen av HRI för att beräkna medlemsstaternas leveranser på KOMs önskade reduktionsmål medföra flera problem. **Användningen av växtskyddsmedel bör sättas i relation till odlad areal och grödor.**

Om alternativ till kemisk bekämpning

Att överväga alternativ till kemiska växtskyddsmedel är en central del av integrerat växtskydd och olika typer av så kallade lågriskämnen och biologiskt växtskydd (nyttodjur, mikroorganismer) liksom tekniska hjälpmedel är viktiga delar i många bekämpningsstrategier.



Ert datum: 2022-07-06

Inom jordbruket är det framförallt användningen av teknik som har betydelse jämte kemisk bekämpning då få alternativ har effekt. Betning sker med ett par produkter med bakterien (mikroorganism) *Pseudomonas chlororaphis*.

Lågriskämnen och allmätkemikalier

På EUs lista över **eventuella lågriskämnen** finns bland annat rapsolja, såpa, paraffinolja, maltodextrin och svavel. De här ämnena är godkända i Sverige men med olika begränsningar.

Allmätkemikalier – t ex öl, fruktos, vassle och vinäger – som får användas mot olika växtskyddsproblem inom odlingen godkänns på EU-nivå. I Sverige används exempelvis natriumbikarbonat ("bakpulver") mot mjöldagg i grönsaker och bär, mot skorv i äpple och mot levermossa i produktion av krukväxter.

Försök inom Minor Use-projektet har ibland visat på en effekt, ibland inte. **Produkter med lågriskämnen och allmätkemikalier kan sannolikt bli en viktig del i framtida bekämpningsstrategier, men då krävs betydligt mer kunskap** om hur de ska användas. Vilken appliceringsteknik krävs? När ska produkterna användas i förhållande till skadegöraren? Hur ofta och hur många gånger kan de användas utan att skada grödan? Det behövs också kunskap om hur produkterna kan integreras med andra växtskyddsmedel i en strategi.

Såpa och olja kan bli en del i en bekämpningsstrategi mot små, mjukhudade insekter. **Svavel och kaliumbikarbonat** är viktiga i bekämpningen av skorv i frukt och mot mjöldagg hos både ekologiska och konventionella odlare. I flera Minor Use-försök har det visats och de skulle också kunna användas även i lantbruksgrödor. Här finns dock två viktiga invändningar. Den svenska **bekämpningsmedelsskatten** med uttag per kilo verksamt ämne gör dessa produkter dyra eftersom de används i hög dos. En lägre skatt på den här typen av växtskyddsmedel eller en hektardosbaserad skatt skulle minska den nackdelen.

Ett annat dilemma är hur dessa produkter påverkar **HRI 1**. Om denna beräknas som idag skulle det inte leda till någon minskning.

Biologiskt växtskydd

Användningen av växtskyddsmedel med **makroorganismer** – nematoder, insekter och spindeldjur – är mycket utbredd inom den svenska växthusodlingen av grönsaker, inte minst inom produktionen av gurka och tomat. De används också i tunnelodling av framförallt jordgubbar. I odling i fält har de ingen användning och det är svårt att se hur det skulle fungera i norra Europa.

Jämte teknikutveckling betraktas en ökad användning av biologiskt växtskydd ofta som en lösning för framtiden. Det är dock viktigt att känna till att om skadliga insekter och kvalster ska bekämpas biologiskt med nyttodjur behöver *alla* förekommande



Ert datum: 2022-07-06

skadegörare bekämpas biologiskt, alternativt måste det finnas kemiska medel som kan kombineras med biologisk bekämpning. Det kan därför hända att användningen av biologiskt växtskydd minskar om det kommer in nya skadegörare som inte kan bekämpas biologiskt eller om vissa kemiska växtskyddsmedel fasas ut.

Biologisk bekämpning är därför svår att framhålla som något som kraftigt kan reducera användningen av kemiska växtskyddsmedel.

Mikrobiologiska växtskyddsmedel består av svampar, bakterier eller virus. Även feromoner och kairomoner som fångar och förvirrar insekter **skulle kunna användas i större omfattning än idag**. Försäljningen i de trädgårdsgrödor där användningen framförallt sker är dock så liten att även när det finns kända metoder saknas ett kommersiellt intresse för att låta godkänna dem.

Biostimulanter

Växtbiostimulanter används för att förbättra grödans tillväxt, men kan varken klassas som gödselmedel eller växtskyddsmedel. Det råder för närvarande viss förvirring kring hur de kan användas och om de kan användas i växtskyddssyfte. Det finns produkter på marknaden med oklar status. Det skulle behövas ett förtydligande då odlare annars kan använda verkningslösa produkter.

Tekniska lösningar

Ny teknik framhålls ofta som en lösning för framtidens växtskydd. Det är dock viktigt att vara medveten om att inte alla problem kan lösas med ny teknik. Förutom behovet av innovation riskerar kostnaden för tekniken liksom behovet av arbetskraft som kan ta hand om utrustningen att utgöra en begränsning. Vi antar emellertid att mycket kan ha hänt fram till 2030.

Från Jordbruksverkets broschyr Precisionsbekämpning i växtskyddsarbetet kan man hämta exempel på vad som är möjligt att åstadkomma med ny teknik:

- **Mer precis applicering med GNSS-styrning** (undvika dubbelsprutning, möjlighet till punktbekämpning, behandla i band, växla munstycken, optimerad dos och fördelning)
- Robotar för **mekanisk ogräsrensning**
- **Termisk behandling**
- **Drönare kan ta fram styrfiler och läsa av var ogräsen finns**, var grödan är kraftig med mera. Dosen kan sedan anpassas, men det förutsätter att det finns ett effektivt växtskyddsmedel
- **Insekter kan identifieras**, men det finns inga metoder för att avlägsna dem utan växtskyddsmedel



Ert datum: 2022-07-06

Ogräs och glyfosat

Glyfosat är världens, liksom EUs och Sveriges, mest använda substans i växtskyddsmedel. Det är ett s k totalbekämpningsmedel och den effektivitet som preparat med glyfosat har på ogräs är idag unik.

Varje år står glyfosat för en stor andel av den försålda mängden aktiv substans i Sverige. 2021 såldes 807 ton glyfosat av totalt drygt 1 800 ton verksamt ämne, det vill säga nästan 45 %. **Det här gör att det i princip inte är möjligt att åstadkomma en minskning av mängden växtskyddsmedel utan att se över användningen av glyfosat.**

Jordbruksverket har listat de många olika användningsområden som glyfosat har och konsekvensbedömt såväl ekonomiska som miljömässiga effekter. Det kan konstateras att det finns bekämpningssituationer där glyfosat är mycket svårt att ersätta, till exempel vid vissa svärbekämpade ogräs. Andra situationer går att lösa rent tekniskt, till exempel vallbrott, men då förlorar man skörd. Om brott av fånggrödor ska ske mekaniskt ger det upphov till **näringsläckage**. Värt att notera är att den korta säsong man har på sig på hösten i norra Europa ibland kan göra det **omöjligt att hinna med vissa åtgärder** och då är användningen av växtskyddsmedel helt avgörande. Med tillgång till glyfosat hinner man behandla 10 hektar per timme, ska samma behandling göras med kultivator tre gånger hinner man 1 hektar per timme.

Om den använda mängden glyfosat ska begränsas behövs således en diskussion där olika faktorer måste vägas mot varandra.

- Den totala sålda mängden växtskyddsmedel till jordbruk 2021 (senaste statistiken) var 1 811 ton.
- Ogräsmedel stod för 82 % av den sålda mängden växtskyddsmedel 2021. Glyfosat utgjorde mer än hälften av ogräsmedlen med sina 807 ton av 1 481 ton ogräsmedel. **Mängden ogräsmedel måste minska om det ska gå att reducera mängden verksamt ämne avsevärt. Glyfosat är det ämne som används mest.**

Följande siffror när det gäller användning i olika grödor kommer från SCB:s rapport Växtskyddsmedel i jord- och trädgårdsbruket 2017 (MI 31 SM1802).

- Störst mängd – 60 % av den totala mängden – ogräsmedel används i stråsäd, enligt SCB 2018. Användningen i höstsäd är större än i vårsäd och med en ökad areal höstsäd – som ger högre skörd – har mängden ogräsmedel också ökat.
- I höstsäd användes 0,67 kg verksamt ämne per hektar (varav ogräs 0,48 kg, svamp 0,25 kg och insekt 0,03 kg). I vårsäd användes 0,42 kg verksamt ämne per hektar (varav ogräs 0,35, svamp 0,16 och insekt 0,03 kg). Den genomsnittliga skörden på ett hektar höstvetete var 6 590 kg/ha 2021 och av vårvete 3 520 kg/ha. Det finns emellertid andra positiva effekter av att minska andelen höstsäd, till exempel att problem med vissa ogräs minskar om mer vårsädd gröda odlas, vilket också kan påverka den använda mängden.



Ert datum: 2022-07-06

- **Om den höstsådda arealen** 2021, 421 500 hektar höstvetete, **skulle minska** till den areal som såddes 2017, drygt 300 000 hektar, och ersättas med vårsådd areal skulle mängden ogräsmedel ändå bara minska med 15,8 ton, det vill säga mindre än 1 % ($421\,500 \text{ hektar} \times 0,48 \text{ kg/ha} = 202\,320 \text{ ton}$ jämfört med $300\,000 \times 0,48 + 121\,500 \text{ hektar} \times 0,35 \text{ kg/ha} = 186\,525 \text{ ton}$). Detta är givetvis ett mycket förenklat sätt att räkna men ger en uppfattning om storheterna.
- Med hjälp av **ny teknik** som undviker dubbelkörning och ger **möjlighet att anpassa dosen** har det vid flera tillfällen framhållits att det vore möjligt att minska användningen med 5-10 %. I spannmål kan man knappast tänka sig att robotar eller radsprutning ska ta över, så kanske är det på den nivån minskningen kan ske.
- **Om mängden växtskyddsmedel ska reduceras måste mängden ogräsmedel som används i stråsäd minska avsevärt. Det kan inte ske utan att andelen höstsäd minskar (och det skulle också sänka skörden).**
- Mest ogräsmedel per hektar används i sockerbetor med en areal på cirka 30 000 hektar. Mängden ogräsmedel enligt SCB var 2,96 kg/ha. Detta utgör ändå bara totalt 92 ton – räknat på den odlade arealen 2017 - och att helt sluta använda växtskyddsmedel i sockerbetor är inte ett alternativ. **Det bör dock finnas en potential att minska mängden ogräsmedel i radsådda grödor varav sockerbetorna utgör den största arealen.**

Framtida behov mot ogräs

Det är för ogräsreglering som det finns en potential att minska användningen. Ny teknik för att hitta ogräsruggar, möjligheten att anpassa dosen och mekanisk ogräsbekämpning behöver tas fram. För radsådda grödor behöver teknik för radbekämpning utvecklas. Inga ämnen med låg risk, allmätkemikalier eller biologisk bekämpning finns tillgängliga mot ogräs.

- Den totala sålda mängden **svampmedel** 2021 var 209 ton, och för **insektsmedel** 33,7 ton. **Det skulle med andra ord inte ha särskilt stor påverkan på den sålda mängden ens om man helt slutade att använda dessa växtskyddsmedel. Det skulle däremot leda till att vissa grödor inte kan odlas.** Bland svamp- och insektsmedlen finns flera så kallade kandidatämnen för substitution. De är särskilt utpekade som ämnen som ska minska, och de påverkar HRI i större utsträckning än andra ämnen.

Insekter

- Tillgången till insektsmedel är mycket begränsad och möjligheten att minska denna användning är liten. Behovet varierar med årsmånerna. Eftersom så få **insektsmedel** finns godkända och flera av de ämnen som nämns som kandidatämnen för substitution i Jordbruksverkets rapport 2021:10 hunnit fasa ut återstår endast gammacyhalotrin för användning i fält och pirimikarb för växthusanvändning som är kandidatämnen för substitution.



Ert datum: 2022-07-06

- **Om den användning av insektsmedel som sker idag begränsas skulle framförallt oljeväxter, jordgubbar och fruktodling få så stora problem och bli så osäker att den odlingen troligen skulle minska eller upphöra.**
- Potentialen till förändrad användning finns hos ämnen av typen såpa, feromoner och prognosystem. De har dock framförallt fördelen att de möjliggör att odling kan ske överhuvudtaget – inte att användningen av kemiska växtskyddsmedel skulle kunna minska. **Ny teknik kan inte bidra till en minskad användning,** enligt vår bedömning.

Framtida behov mot insekter

Det behövs bättre kunskap om ämnen med (eventuell) låg risk, men också tillgång till fler sådana ämnen. Godkännandet av feromoner behöver underlättas och forskning om fällsystem stärkas. Godkännandeprocessen för nyttodjur behöver fungera för att det ska finnas tillgång till metoder mot alla skadliga organismer i växthus och tunnlar.

Svampar

- För **svampsjukdomar** finns olika **beslutsstödsystem** tillgängliga. Det är också möjligt att i viss mån förebygga förekomsten genom sortval, växtföljd och odlingsteknik – det senare framförallt i trädgårdsgrödor.
- Nästan hela mängden svampmedel används i **spannmål och potatis**. Mängden som används per hektar är störst i potatis.
- **Beslutsstödsystem** bygger på att vädret övervakas och att en prognos för bekämpningsbehovet görs. Det förutsätter att det finns kemiska preparat tillgängliga. Flera av de viktiga svampmedlen är kandidatämne för substitution.
- Även om **mängden i sig kanske kan behovsanpassas** bättre så kvarstår behovet av ämnen med **olika verkningsmekanism** för att undvika resistens. Det gäller dels i spannmål och potatis, men även i grödor som oljeväxter, frukt, jordgubbar, lök och morötter skulle en begränsning ställa till stora problem.

Framtida behov mot svampar

Förbättrad tillgång till fungerande beslutsstödsystem med möjlighet att få råd om hur man bör agera. Om det inte finns olika typer av fungicider att tillgå blir det svårt att odla potatis, frukt, jordgubbar, lök och morötter.

Med vänliga hälsningar

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Johnny Kjellström

Agneta Sundgren

Chef LRF Trädgård

Växtskyddsexpert

Tabell 1. Artiklar som bör uppmärksammas särskilt samt exempel på alternativa skrivningar

Artikel i förslaget	Nytt krav	Befintligt krav och utförande i Sverige	Synpunkt
Art 4 Unionens minskningsmål för kemiska växtskyddsmedel 2030 samt art 5 p 5 a) om viktad intensitet i MS	Krav på 50 % – eller minst 35 % – minskning av användning av och risk med kemiska växtskyddsmedel samt användning av kandidatämnen för substitution till 2030 (“national 2030 reduction targets”)	Sedan 1980-talet finns nationella krav på minskning av risk och användning, och dessförinnan på endast minskad användning. Uppföljning sker bl a inom miljömålet Giftfri miljö, den nationella handlingsplanen och statistik från KemI och SCB.	En sådan omfattande minskning är inte möjlig inom ramen för befintlig produktion, utan förutsätter att arealen minskar alternativt att odlingen av vissa grödor upphör. Användningen av växtskyddsmedel behöver sättas i relation till areal, grödor och skörd. En minskad användning i Sverige till följd av minskad odling kan medföra import av produkter som odlas med större insats än vad som skulle krävas i Sverige.
Art 5, 6, 7 MS minskningsmål för kemiska växtskyddsmedel för 2030, KOMs inledande bedömning samt offentliggörande av dem	Minskning ska ske i förhållande till genomsnittet för 2015-2017. Möjlighet att tillgodoräkna sig visst tidigare minskningsarbete om detta har skett 2011-2013 (art 5). Målsättningen kan dock inte sättas till lägre än 35 % (p 5)	Sedan 2021 arbetar KemI med ett nytt etappmål med syftet att användningen av växtskyddsmedel med kandidatämnen för substitution ska minska väsentligt till 2030. Ett minskningsarbete av användning och risk pågår sedan 1980-talet och den stora reduktionen skedde på 1990-talet med bland annat övergången till lågdospreparat.	Vid en jämförelse mellan 2011-2013 kontra 2015-2017 kan vissa MS få anta ett mål om att minska användning och risker med minst 35 % istället för 50 %. Modellen missgynnar ett land som Sverige som redan har gjort ett omfattande arbete för att reducera användning och som idag har en låg förbrukning. När det gäller kandidatämnen för substitution har Sverige



Ert datum: 2022-07-06

	a). Mål ska sättas för både risk och användning samt användningen av farligare växtskyddsmedel(kandidatämnen för substitution), p 1.		fasat ut många av dem. För de återstående finns få alternativ som skulle kunna ersätta dem. Svensk produktion är idag beroende av vissa ämnen som hör till denna grupp.
Art 8 Nationella handlingsplaner, p 1.d	Planer ska tas fram för att öka andelen utnyttjad jordbruksmark som används för ekologisk produktion.	Andelen ekologiskt odlad jordbruksareal följs upp i den befintliga handlingsplanen. Andelen ska öka bl a genom insatser i form av information, rådgivning och miljöersättning, utbildning etc om integrerat växtskydd. Regeringens inriktningsmål är att 30 % av jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 (2020 uppgick den till 20 %). Jordbruksverket har ett regeringsuppdrag att främja marknaden för ekologiska livsmedel.	Hur ska planerna för att öka den ekologiskt odlade arealen förhålla sig till marknaden?
Art 8 p 1. g-i	Åtgärder för att stödja, eller genom bindande krav i nationell rätt, ska säkerställa innovation, utveckling, användning av icke kemiska metoder samt en hållbar användning i enlighet med	I Art 14 punkt 2 Direktiv 2009/128/EG framgår att MS ska skapa eller främja skapandet av nödvändiga förutsättningar för genomförandet av integrerat växtskydd.	Det framgår inte att det finns något krav på att MS ska vidta åtgärder som stödjer odlingen – istället är det möjligt att genom bindande krav säkerställa en hållbar användning i enlighet med IPM. Det är oklart vad som krävs av MS och ansvaret för minskningen läggs därmed på användarna. Det framgår inte att MS



Ert datum: 2022-07-06

	<p>principerna om IPM. Ekonomiska incitament ska uppmuntra till användning av icke kemiska metoder. Åtgärderna ska offentliggöras i en nationell handlingsplan.</p>		<p>behöver förse användarna med kunskap. För odlarna är det mycket svårt att tillämpa metoder som inte finns eller med osäker effekt och som det inte ges stöd till.</p>
<p>Art 9 Information om nationella minskningsmål för 2030 i de nationella handlingsplanerna</p>	<p>Planerna ska bl a innehålla en förteckning över minst fem verksamma ämnen som främst påverkar utvecklingen mot en minskad användning av växtskyddsmedel liksom minskade risker de 3 föregående åren. MS ska ange i vilka grödor de används, på hur många hektar i dessa grödor, mot vilka skadegörare de används och vilka icke-kemiska metoder som används eller som sannolikt kommer att vara</p>	<p>Uppföljning sker i nuläget av 5 ämnen och en grupp av verksamma ämnen. Det är en del i uppföljningen av målet om risker för hälsa och miljö och målet om risker för pollinerande insekter.</p>	<p>Sammantaget ska MS välja ut de fem substanser som påverkar trenden mest och lista specificerad information om dessa. För varje icke-kemisk metod ska det bl a tas fram en förteckning som MS och andra aktörer ska vidta för att undanröja potentiella hinder. Det ska finnas nationella vägledande mål för att öka andelen biologisk bekämpning och en detaljerad tidsplan med åtgärder för att undanröja potentiella hinder. I princip finns denna ambition redan i SUD. Att ta fram denna information är mycket resurskrävande. Vilken skillnad kan den göra på användningen? Vad avses i p 4 med växtskyddsmedel som inte är kemiska, och hur förhåller sig detta krav till marknaden i Sverige? Hur ska man kunna följa upp försäljningen av</p>



Ert datum: 2022-07-06

	tillgängliga 2030.		icke-kemiska växtskyddsmedel?
Art 12 Integrerat växtskydd (IPM)	Krav på att tillämpa grödspecifika riktlinjer där sådana antagits.	Idag finns grödspecifika riktlinjer för många grödor: https://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/odlingsvagledning-ipm/index.html De är dock just riktlinjer och inte juridiskt bindande krav.	De svenska riktlinjerna ger viktig information om vad som är optimalt för olika grödor och möjlighet att förebygga och hantera växtskyddsproblem. Men att ställa detaljerade krav på vad som verkligen kan och får göras är mycket svårt.
Art 13 p 6, 7, 9 De yrkesmässiga användarnas och rådgivarnas skyldigheter i samband med integrerat växtskydd	p 6: Användning av kemiska växtskyddsmedel och andra former av ingrepp ska hållas på nivåer som inte överskrider vad som är absolut nödvändigt + där möjligt ska användningen reduceras enl p 6 a-d. p. 7 2 st: Upprepad användning av kemiska växtskyddsmedel kräver användning av produkter med olika verkningsätt. p. 9: KOM kan anta delegerade akter för att beakta den tekniska och	Tillämpning av IPM är obligatorisk i Sverige, men tillämpningen av doktrinens enskilda delar är inte juridiskt bindande. Allmänna råd om bl a tillämpning och uppföljning finns i Jordbruksverkets föreskrifter 2014:42.	Att göra om IPM till juridiskt bindande krav medföra åtskilliga svårigheter. T ex är antalet förebyggande åtgärder som kan övervägas i det närmaste oändliga. p.4: Hur ska detta skarpa krav på att använda biologisk, fysisk eller annan icke-kemisk metod kunna tillämpas och följas upp? Hur ska växtskyddsproblem som måste bekämpas förebyggande och där det saknas tillförlitligt beslutsstöd kunna motiveras? p. 6: Hur förhåller sig detta krav till vad som är tillåtet enl en produkts villkor? Vad avgör när och i vilken utsträckning som det är <i>möjligt</i> att reducera mängd och antalet applikationer m m? p. 7 st 2: Får man endast behandla en gång om det inte finns produkter med olika verknings-

Ert datum: 2022-07-06

	vetenskapliga utvecklingen.		mekanism att tillgå? p. 9: Kommer KOM att ta hänsyn till i vilken utsträckning som tillämpningen av ny teknik, t ex en robot, är ekonomiskt försvarbar eller ens finns att tillgå i MS för en viss gröda?
<p>Förslag skrivning artikel 13:</p> <p>Art 13 punkt 2: En yrkesmässig användares dokumentation enligt artikel 14.1 ska visa att samtliga följande förebyggande alternativ har övervägts, såsom: <i>Texten efter punktlistan bör strykas helt; det räcker att dokumentationen visar att förebyggande alternativ har övervägts.</i></p> <p>Om en yrkesmässig användare inte har tillämpat en åtgärd som förtecknas i första stycket i denna punkt ska skälen till detta anges i den dokumentation som avses i artikel 14.1.</p> <p>Art 13 punkt 4: De yrkesmässiga användarna ska använda tillgängliga och effektiva metoder som biologisk bekämpning ... <i>Utan detta tillägg blir odlarna alltid tvungna att förklara varför de inte använt biologisk bekämpning, fysiska metoder och icke-kemiska metoder även om det saknas fungerande alternativ. Det är inte rimligt.</i></p> <p>Art 13 punkt 7: Stryk sats 2 som inte tillför något. Om man ska tillämpa en resistensstrategi enligt sats 1 och det endast finns preparat med samma verkningsätt att tillgå är skrivningen helt onödig.</p> <p>Art 13 punkt 8 a: Kontrollera och dokumentera framstegen effekten <i>Byt ord</i></p>			
Art 14 Användar- nas doku- mentation av förebygg- ande åtgärder och ingrepp vad gäller växtskydd och av råd- givning om använd-	Bestämmelse om vilken information som användare ska skriva in i det elektroniska registret som nämns i art 16.	Den sprutjournal som alla yrkesmässiga användare ska föra och på begäran visa upp vid en kontroll omfattas inte av några formkrav. p 1. a, b: I registret ska användaren föra in en beskrivning av de förebyggande åtgärderna och anledningen till dem, inkl identifiering och bedömning av nivån på skadedjur, och referera till ev grödspecifika riktlinjer. p 2: Användaren ska registrera namnet på sin	Rapporteringen riskerar att bli resurskrävande och administrativt betungande för odlarna. En standardmall kan försvåra istället för att underlätta införandet. Arbetet med ett elektroniskt register kan kräva mycket resurser av både myndighet och användare.



Ert datum: 2022-07-06

ning av växtskyddsmedel		rådgivare, datum för rådgivningen och dess innehåll. p. 4: KOM kan via genomförandeakter ta fram en standardförlaga för att rapportera in informationen i registret.	
Art 15 Genomförande av integrerat växtskydd med hjälp av grödspecifika riktlinjer	p 1, 3 och 6: Juridiskt bindande grödspecifika riktlinjer ska implementera principerna för IPM. Riktlinjer ska finnas för grödor som täcker ett område om minst 90% av dess utnyttjade jordbruksareal. MS ska ta hänsyn till geografisk placering, jordtyp, typ av grödor och rådande klimatförhållanden. Riktlinjerna ska framgå av nationell lag (p 4). Allmänheten ska ges möjlighet att kommentera dem. Riktlinjerna ska omvandla kraven på IPM-tillämpning till	-	Förslaget skulle sannolikt innebära att trädgårdsgrödorna, där ingen odlas på mer än 3 000 ha, hamnar utanför grödspecifika riktlinjer. Att bestämma var i landet olika åtgärder behöver tillämpas, med hänsyn till jordtyp, gröda och rådande klimatförhållanden, är en utmaning i Sverige. Kommer odlingar i norra delen av landet inte att få bekämpas lika mycket som andra odlingar (p 10)? Att lagstifta om, och tillämpa, uppfyllelsen av IPM i varje grödspecifik situation ger svåra överväganden och bedömningar. KOM kan vidare protestera mot ett lands riktlinjer (p 9).



Ert datum: 2022-07-06

	specifika, verifierbara kriterier (p 6).		
Art 15 punkt 3: Stryk ”utom köksträdgårdar”. <i>De får ju ändå inte använda växtskyddsmedel yrkesmässigt.</i>			
Art 16 Elektroniskt register över integrerat växtskydd och användning av växtskyddsmedel	Krav på införande av ett elektroniskt register för att följa upp IPM och användning av växtskyddsmedel.	Krav på ett sådant register eller ansvarig myndighet för detta finns inte idag.	Att skapa och upprätthålla ett sådant register, och att samköra det med andra myndigheter (p 5) får anses vara förenat med mycket stora resurser för den myndighet som utses. Det skulle även fördyra och försvåra avsevärt för användarna. Hur mycket mervärde har ett register möjlighet att tillföra Sverige?
Art 18 Användning av växtskyddsmedel i känsliga områden samt art 19 Åtgärder för att skydda vattenmiljön och dricksvatten	All användning av växtskyddsmedel intill ”sensitive areas” ska kräva ett fast skyddsavstånd på minst 3 meter. Inga riskreducerande åtgärder ska godtas för att minska avståndet.	Idag har Sverige krav på ett fast skyddsavstånd om 2 m till öppna diken, 6 m till sjöar och vattendrag och 12 m till dricksvattenbrunnar. Vi har också den s k Hjälpredan för att bestämma anpassade skyddsavstånd – som kan bli både längre och kortare än 3 m. Vid besprutning i närheten av t ex en bostadstomt gäller att särskild hänsyn ska tas och avstånd räknas ut med hjälp av Hjälpredan.	De föreslagna kraven skulle åsidosätta och försvåra Sveriges väl inarbetade system för att bestämma skyddsavstånd.
Förslag skrivning artikel 18: 1. Växtskyddsmedel får inte användas i känsliga områden eller inom tre meter från sådana områden. Denna buffertzonen på tre meter får inte inskränkas genom användning av alternativa riskreducerande metoder. <i>Denna buffertzonen får (endast) inskränkas genom användning av alternativa riskreducerande metoder som ger minst motsvarande skydd.</i>			

Ert datum: 2022-07-06

<p>Art 23, art 25 p 1 c Rådgivning om användning av växtskyddsmedel samt om omfattande utbildning för rådgivare</p>	<p>Krav på att rådgivare ska ha utbildningsbevis eller vara registrerade. Behörig myndighet ska erbjuda en utökad utbildning om IPM för rådgivare.</p>	<p>Idag finns inget krav på att rådgivare ska ha användningstillstånd, men de kan gå samma behörighetsutbildning som användarna.</p>	<p>De samlade föreslagna kraven på rådgivare skulle försvåra för och öka bördan på rådgivare samt sannolikt göra det betydligt dyrare att anlita dem.</p>
<p>Art 24 Krav för försäljning av växtskyddsmedel</p>	<p>Försäljare av växtskyddsmedel ska informera köpare om att läsa etiketten samt hänvisa till en webbplats riktad till allmänheten (p 3).</p>	<p>Försäljning till yrkesmässiga odlare ska bara ske till personer med användningstillstånd.</p>	<p>Att informera utbildade köpare om att de ska läsa etiketten och en hemsida riktad till allmänheten får betraktas som överflödigt information.</p>
<p>Art 26 System för oberoende rådgivning p 1 och 2</p>	<p>Krav på att en behörig mgh ska införa ett system av oberoende rådgivare för yrkesmässiga användare.</p>	<p>Information om och övervakning av växtskyddsproblem tillhandahålls idag av Jordbruksverkets växtskyddscentraler, som vänder sig till rådgivare och inte till odlare, samt fristående företag.</p>	<p>Sverige har inte ett sammanhållande system som säkerställer, och kan kräva, tillgången till (oberoende) rådgivare.</p>
<p>Art 26 p 3 och 4 System för oberoende rådgivning</p>	<p>Krav på att varje yrkesmässig användare åtminstone en gång om året ska</p>	<p>Idag finns inget krav på att odlare/yrkesmässiga användare ska anlita en rådgivare, och heller inte vilket fokus som rådgivningen ska ha. Däremot finns det krav på</p>	<p>Redan idag är det brist på rådgivning i delar av landet. Många rådgivare är själva lantbrukare. Kan det påverka deras opartiskhet i artikelns bemärkelse? Alla odlare</p>



Ert datum: 2022-07-06

	konsultera en oberoende rådgivare för att få strategiska råd specificerade områden.	att användare ska tillämpa principen om integrerat växtskydd samt att den som utför själva bekämpningen regelbundet ska delta i vidareutbildning, utöver grundutbildningen (behörighetskurser).	upplever inte ett behov av att anlita rådgivare, eller har inte råd. Hur påverkas pris och tillgång om det blir krav på att anlita rådgivare? Kravet visar på låg tilltro till bondens egen kompetens och till behörighetsutbildningarna.
Art 27 Information och medvetandehöjande åtgärder	Krav på att behörig mgh ska sätta upp en eller flera webbsidor för att delge allmänheten information om potentiella risker för hälsa och miljö (akuta och kroniska effekter); hur dessa risker kan minskas; alternativ till kemiska växtskyddsmedel; godkännandeprocessen; tillstånd i känsliga områden + flygbesprutning; länk till KOMs webbsida som följer upp MS måluppfyllelse (trender); tredje parts rätt till information	Enskilda m fl kan begära ut sprutjournaler i enlighet med förordning 1107/2009 och bekämpningsmedelsförordningen. Information om beslut m m finns på KemIs webbplats.	Är det rimligt/nödvändigt att samhället satsar särskilt på att upplysa allmänheten om riskerna med yrkesmässiga användares tillåtna användning genom medvetandehöjande program? Behövs en ny, separat webbsida? Informationen bör även beröra nyttan med växtskyddsmedel och sätta riskerna i ett perspektiv (jmf Livsmedelsverkets information om resthalter i vegetabilier). Syftet bör vara att stärka medborgarnas förtroende för processerna kring utvärdering och godkännande samt böndernas användning.



Ert datum: 2022-07-06

	om användningen.		
Art 29, 30 p 1 Elektroniskt register över spridningsutrustning i yrkesmässig användning samt Insamling av information och kontroller	Krav på att behörig mgh ska sätta upp och upprätthålla ett elektroniskt register för att samla information om all sprututrustning i yrkesmässig användning inom MS.	Utrustning för yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel får användas endast om den som använder utrustningen kan visa att den är godkänd av Jordbruksverket; till detta är kopplat en miljöstraffavgift på 10 000 kr.	(Jordbruksverket?) behöver sätta upp ett ”bilregister” för sprututrustning. I vilken utsträckning behövs det när all utrustning idag ska vara funktionstestad och ägaren ska ha ett intyg på det? Fundering: Behöver funktionstesterna vara ackrediterade? Det krävs inte idag, vilket förbättrar tillgången.
Art 30 p 2 Insamling av information och kontroller (offentliga kontroller)	Varje MS ska genomföra offentliga kontroller för att verifiera uppfyllelsen hos aktörer.	Nuvarande krav är att den som utför funktionstest ska uppfylla de krav som Jordbruksverket ställer på den som kontrollerar spridningsutrustning och den utrustning som används vid kontrollen.	Det är oklart om nuvarande krav räcker för att uppfylla förordningens krav.
Art 33 Elektroniskt register över spridningsutrustning i yrkesmässig användning	Behörig myndighet ska sätta upp och upprätthålla ett elektroniskt register över utrustning och tillstånd, kontroller och kontrollintyg samt annan information från kontroller – vad som ska kontrolleras – listas i p 2.	Motsvarande register finns inte i Sverige. Användare, eller funktionstestare, skickar in testprotokoll till Jordbruksverket, som beslutar om godkännande av detta.	Jordbruksverket är behörig myndighet för funktionstest av sprutor och torde bli den som behöver sätta upp och upprätthålla ett elektroniskt register med information om kontroller av sprututrustning.

Ert datum: 2022-07-06

Art 34-35 Metod för beräkning av framstegen med att uppnå de två nationella minskningsmålen och unionens två minskningsmål för 2030	Metod för beräkning av minskningsmål och de harmoniserade riskindikatorer som ska ligga till grund för att visa utvecklingen i landet	Beräkningarna sker redan nu och levereras till kommissionen. Med det nya förordningsförslaget får det en mer formell roll för att visa på hur långt Sverige har nått för att nå minskningsmålet.	Beräkningarna behöver ses över. Ämnen med låg risk behöver få en annan faktor för att inte missgynnas. Vidare behöver redovisningen sättas i ett sammanhang där det bli framgår vilka grödor som odlas, hur stora arealerna är samt i vilken utsträckning som det finns alternativa växtskyddsmetoder att tillgå.
<p>Förslag skrivning artikel 35 (ny punkt): <i>Varje medlemsstat ska komplettera beräkningen av framstegen avseende de harmoniserade riskindikatorerna 1,2 och 2a med en rapport där det framgår hur framstegen förhåller sig till landets produktion och tillgång till alternativa växtskyddsmetoder. Riktlinjer för rapporten framgår av bilaga VI.</i></p>			
Art 36 Medlemsstaternas utvärdering av framstegsberäkningarna och de harmoniserade riskindikatorerna	De fem ämnen som mest påverkar resultatet ska utvärderas kring sin användning och möjligheten till alternativa lösningar.	Detta ingår delvis i den nationella handlingsplanen, dock inte att beskriva icke-kemiska alternativ eller att beskriva åtgärder för att minska användningen.	Detta kan vara en intressant del i att beskriva vad som är möjligt när det gäller att minska användning och risker, men frågan är vad som blir följderna om det saknas icke-kemiska åtgärder och användningen är mycket svår att påverka, till exempel för att alla alternativ har fasats ut?